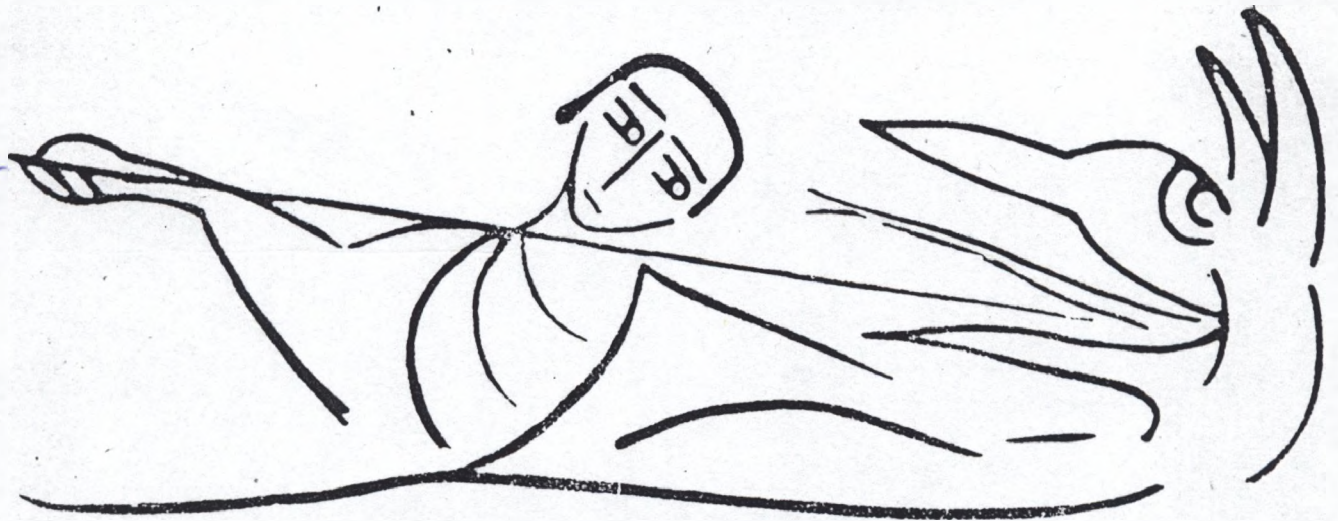

BIZALOM

Havonta kétszer megjelenő szemle,

a világ folyásáról és az ember alkotásairól.

17. szám.

XIV. évfolyam.

1943. szeptember 1.

Két Mária ünnep!

Háborúban élünk, felettünk viharzanak a viharok, a háború borzalmas és ebben a világegésben előttünk áll Szepőlötelen Szűz Mária. Szepőlötelen. Áll és ránk néz gyönyörű szemeivel és várja, hogy bizalommal legyünk hozzá. Mindenki édesanyja, szívünk balzsama, ez Ő. Felé kell fordulni minden szemnek, különösen azért, mert Szent István felajánlotta neki országunkat. Két Mária ünnep van most. A Szentatya a világ összes katolikusaihoz szózatot intézett, és kérte, hogy imádkozzanak augusztus 15-i Nagyboldogasszony napján — amely Szűz Mária mennybemenetelének emléknapja — a békéért. Ez mindenkire vonatkozik, kicsikre, nagyokra. Szeptember 8-ika kisebb jelentőségű ünnep, de azért ünnep, mert ez a Szűz Anya születésnapja. Kis Boldogasszonynak vagy Kisasszony-napjának nevezik és leginkább Szűz Mária ifjúkori erényeire hívja fel a figyelmet. Sokat tanulhatnának Kisasszony napján Kis Boldogasszonytól a mai kisasszonyok — erkölcsi tisztaságot, szemérmert, alázatosságot a mai küzdelemben, tehát imádkozzunk Hozzá és vegyünk példát róla!

Tudom, hogy protestáns testvéreink is megértéssel olvassák felhívásunkat, mert ha más formában, de az ő lelkükben is él Szűz Mária tisztelete, hiszen az apostolokkal együtt ők is hiszik és vallják Krisztus Urunkról, hogy . . . „születék Szűz Máriától.“

Amikor Krisztus keresztre feszítettet s összes tanítványai ijedtükben elszéledtek: János evangélista és Krisztus Urunk édesanyja maradtak még két asszonnyal Ő vele és ott álltak a kereszttövében, amíg a kinszenvedések be nem végeztek . . .

III. Borisz bolgár cár halála.

Augusztus 29-én temették az elhunyt királyt. — Trónra lépett a hatéves II. Simeon. — A minisztertanács vezeti az államügyeket, amíg a nagy nemzetgyűlés megválasztja a kormányzótanácsot.

III. Borisz bolgár királlyal az első világháborúra következő időszak cselekvő és befolyásos személyisége távozott az élők sorából. Bulgária utolsó huszonöt esztendeje szorosán összeforrott Borisz cár személyével. Bulgária is az első világháború vesztes országai közé tartozott, az összeomlás az államot és népét egyaránt súlyosan érintette. Ferdinánd cár, akinek személyes műve volt a bolgárok hadbalépése, a veszített háború után nyomban megérezte, hogy népének közhangulata ellene fordul és amennyiben e hangulatváltozás következményeit nem vonja le, az egész fiatal bolgár dinasztia léte és fennmaradása forog veszélyben. Ferdinánd erre azt a megoldást választotta, hogy a maga személyében lemondott a trónról és az uralkodást átadta fiának, Borisznak, aki Mária Lujza, Bourbon pármái hercegnővel kötött első házasságából született 1894-ben.

Bulgáriát, akárcsak valamennyi vesztes európai országot, akkoriban belső felfordulás veszélye fenyegette. Különösképpen aggasztó volt a kommunizmus előretörése: a nép többsége tudomásul vette, sőt meglegedetten fogadta Ferdinánd elhatározását és Borisz trónralépését.

Borisz már Bulgária szülötte volt. Atyja a nép történelmi hagyományainak megfelelően ortodox hitben neveltette; már serdülő korában tagja lett a bolgár hadseregnek, úgyhogy a világháború során Bulgária hadbalépésekor azonnal maga is kiment a harctérre. A dobrudzsai hadjárat alkal-

mával annyira kitüntette magát, hogy Mackensen a Pour le Mérite-rendjelet adományozta neki. Borisz király azóta is állandóan viselte az egyik legkedvesebb kitüntetését.

Amikor atyja lemondása után a trónra lépett, olyan feladatok elé került, amelyekkel szemben a legkevesebben tudtak volna helytállani. A neuilly-i békeszerződés tekintélyes területektől fosztotta meg az országot. Az elmúlt háborús évek a népet vérében kimerítették, gazdaságilag szegénnyé tették. A kommunizmus lappangó tűzfészke minden oldalról feilángolással fenyegetett. A fiatal király azzal az elhatározással fogott uralkodásához, hogy megkísérli újjárendezni az ország életét, a neuilly-i békeszerződés keretein belül, anélkül azonban, hogy a békeparancsot véglegesnek elfogadná. Kereste és hosszú időre meg is találta a középutat két elhatározása között: egyfelől, hogy szigorúan ragaszkodik az alkotmányos, parlamentáris, demokrata rendszerhez, másrészt, hogy eréllyel és kemény kézzel fekezi meg a rendbontó elemeket. Az eredmény — Bulgária sikeres felemelkedése a világháború utáni elesettségéből — azt bizonyítja, hogy népe többségének megértésével találkozott.

Borisz az évek során egyre tevékenyebben vett részt az államügyek intézésében. Magyarországnak kezdettől fogva haláláig igaz barátja volt, ami annal is természetesebb, mert ereiben édesatyja, Ferdinánd cár részéről magyar vér is csörgedezett. 1933-tól kezdve a fontos kérdésekben magának tartotta fenn a döntés jogát, egyben maga foglalkozott a legjelentősebb külpolitikai természetű feladatokkal is. Így 1933 őszén ő jelent meg Genfben a Népszövetségnél, majd Rómába, Párisba, Londonba és Belgrádba látogatott. 1934-ben Károly román királyt és ugyanez év februárjában Hitler Adolfot látogatta meg. Ez utazásainak eredménye lett, hogy Bulgária, amely soha nem mondott le területi revíziós igényeiről, nem csatlakozott a neuilly-i békeszerződést állandósítani kívánó Balkánszövetséghez. Borisz király személyes műve volt, hogy 1937 januárjában barátsági szerződést kötött Jugoszláviával, ami gyökeres fordulatot jelentett az ország eddigi külpolitikájában. Bulgária ettől kezdve megszüntette a macedón mozgalmak támogatását és ezzel eltüntette a bolgár-jugoszláv jóviszony kialakulásának legfőbb akadályát.

Egyik legnagyobb külpolitikai sikere az 1938 augusztusi szaloniki egyezmény volt, amely felszabadította Bulgáriát a neuilly-i békeszerződés katonai korlátozásai alól, egyben létrehozta a Balkán-államok közötti megemlékezői szerződést. A déldobrudzsai román-bolgár viszály — ugyan csak Borisz személyes közreműködésével — 1940 szeptemberében a krajovai megállapodásokkal Bulgária javára rendeződött.

Borisz király személyes politikája volt, hogy országa a hármashatalmi egyezményhez csatlakozott.

Az uralkodó a belpolitikában 1934 tavaszáig tudott hű maradni ahhoz a kezdeti alapelvhez, hogy népet alkotmányosan és a bolgár demokrácia hagyományai szerint vezeti. 1934 májusában azon-

ban olyan súlyos belpolitikai válság előtt állott az ország, hogy a király a politikusok nagy részének ellenzése ellenére is, hozzáfogott tekintélyuralmának kiépítéséhez. Ettől kezdve 1938-ig mintegy személyes kormányai vezették az ügyeket és a parlament újabb összehívására csak 1938-ban került sor, de akkor is olyan feltételek mellett, amelyek a régi parlamenti rendszerrel ellentétben voltak.

Borisz halálával a bolgár állami élet legfőbb irányítója távozott az élők sorából akkor, amidőn belső és külső feladatok, nehézségek az eddiginél is fokozottabb mértékben tornyosulnak az ország és népe elé. A tekintélyuralom éléről lelépett a legfelsőbb tekintély, a közeljövő mutatja majd meg, hogy helyét mely személyiség vagy mely rendszer tölti majd be.

Magyarország népe a legmelegebb részvétellel fordul a testvéri bolgár nemzet felé és szívből kívánja, hogy a gyermek-cár Simeon uralkodása szebb jövő felé vezesse a bolgárok népét és államát.

Filov bejelenti a népnek Borisz halálát és II. Simeon trónraléptét.

Filov miniszterelnök rádióan a bolgár néphez intézett proklamációjában bejelentette, hogy Borisz király rövid betegség után visszaadta lelkét Teremtőjének.

„Bulgáriát — mondja a felhívás — óriási veszteség érte. Az egész bolgár nemzetet mélyes fájdalom tölti el. Hőn szeretett, pótolhatatlan Országegyesítő cárja iránt a bolgár nép elismerése és hálája mérhetetlen. Nekünk bolgároknak szent feladatunk, hogy rendíthetetlenül kövessük hagyatékát: őrizzük meg egységünket és odaadással munkálkodjunk az egyesített Bulgária haladása és boldogulása érdekében. Emléke legyen örök!”

Filov miniszterelnök újabb rádiószózatában bejelentette, hogy az elhunyt uralkodó fiát II. Simeon néven Bulgária cárjává kiáltották ki; kiskorúsága idején régenstanács vezeti az ügyeket.

„Bolgárok! Ma, 1943 augusztus 28-án a trónörökös, Simeon, Tirnovo hercege, királyi őfensége, Bulgária szemefénye és reménysége az alkotmány 34. szakasza értelmében II. Simeon néven a bolgár trónra lépett. Az alkotmány 151. szakasza alapján a régensi kérdés rendezéséig a minisztertanács veszi át Bulgária vezetését.

E pillanatban valamennyi bulgárt felszólítunk, hogy még szorosabban tömörüljön a királyi trón körül, hogy Bulgária boldog jövőjébe vetett hittel s Istenbe vetett bizalommal tovább haladjunk a megkezdett úton.“

A kiáltvány végül éltette II. Simeon bolgár királyt és a bolgár népet.

A király ötnapos betegsége.

Borisz király csupán ötnapos betegség után halt meg. Hirtelen fellépett szívbántalmai, amelyekhez kedden, augusztus 24-én még enyhébb formában fellépő tüdőzavarok járultak, három nap alatt annyira rosszabbodtak, hogy bolgár és német

specialistákat hívtak a betegágyhoz és dr. Daszkalov udvari orvos első orvosi közleménye kénytelen volt a néppel közölni az uralkodó komoly betegségét. Pénteken a délutáni órákban javult a király egészségi állapota és ez a helyzet egészen szombat hajnalig tartott. Még szombaton délben is azt jelentette a kiadott orvosi közlemény, hogy a beteg állapota nem rosszabbodott. Egy órával később az orvosok megállapították, hogy az uralkodó szívműködése lassú és állapotában kritikus fordulat közeleg. A válság 16 óra 42 perckor következett be és bevégezte az uralkodó életét. A király 50-ik életévében halt meg. Néhány hét múlva, október 4-én ünnepelte volna huszonöt éves uralkodói jubileumát.

A király utolsó órái.

Az elhunyt uralkodó holttestét gyalogsági tábornoki egyenruhába öltöztették. Kezében koronát tart. Alig, hogy Bulgária legnagyobb templomát a felravatalozás után megnyitották a közönség számára, tömegesen özönlöttek az emberek a templomba és letérdeltek a katalak előtt.

Az elhunyt uralkodó utolsó óráiról csupán annyit közölnek, hogy szombaton délelőtt hirtelen elhívták a szent színódus másodelnökét, hogy feladja a haldokló uralkodónak az utolsó kenetet. A király ekkor már agonizált. Betegágyánál ott voltak a királyi család összes felnőtt tagjai, míg egy szalónban várakozott Filov miniszterelnök, akit azután tíz perccel a király halála után hívták be a halottaszobába. Ezután a miniszterelnök összehívta a minisztertanácsot, közölte az uralkodó halálának hírért és a minisztertanács hozzájárulását kérte a két kiáltvány kibocsátásához.

A halotti jegyzőkönyv megállapításai a halál okáról.

A Bolgár TI kivonatolva ismerteti az igazságügyminiszternek a hivatalos közlönyben legközelebb kiadandó közleményét és az ehhez fűzött megjegyzést, amely állást foglal a külföldi hírszolgálati szervek által terjesztett különféle hírszövegekkel szemben. A bolgár igazságügyminisztérium által III. Borisz király elhalálozása alkalmával kiadott halotti jegyzőkönyv ezeket mondja:

„A halál a szív bal koszorú ütőérének el-tömődése (trombosis arteriae coronariae sinistrae), kétoldali tüdőgyulladás (pneumonia bilateralis), azonkívül tüdő- és agyvízényő (oedema pulmonum et ceribri) miatt következett be.“

Mindazok a hírszövegek és jelentések, amelyek III. Borisz bolgár király betegségéről és haláláról ellentétben állnak a bolgár igazságügyminisztérium halotti jegyzőkönyvében foglalt és az előbbiekben ismertetett adatokkal, teljesen alaptalanok és kitaláltak.

Negyvennapos országos gyász Bulgáriában.

A bolgár minisztertanács negyvennapos országos gyászt rendelt el. Minden szórakozóhely ez alatt az idő alatt zárva lesz. Mulatságokat nem szabad tartani. Az első héten szünetelnek a mozi- és színházelőadások, a hangversenyek és egyéb

előadások. Egyelőre az országban nem tarthatnak esküvőket, sportversenyeket. A „Brannik“ ifjúsági szervezet minden tagozatában méltatni kell az elhunyt uralkodó érdemeit. A Brannik-vezetőség felhívással fordult a bolgár állam ifjúságához és III. Borisz cárt a bolgár ifjúság egyesítőjének, legfőbb vezérének és oltalmazójának nevezi.

Özönlük a nép a ravatalhoz.

Az Alexander Nevszki székesegyház kupolája alatt ravatalt állítottak fel, melyre a királyi lobogót terítették ki. Ezen nyugszik virágok között a cár. A ravatalnál díszörség áll. Minden fővárosi ezred gyászszalagos zászlaját felállították a ravatalnál. A meghalt cár lábainál nagy koszorúk vannak Bulgária színeivel. Megszakítás nélkül özönlének az emberek a székesegyházba. Minden népréteghez tartozó emberek, mindenekelőtt azonban egyszerű polgárok és népviseletet hordó parasztok mennek virágokkal és gyertyákkal a kezükben elhunyt királyuk elé és búcsút vesznek tőle.

II. Simeon király.

Az új bolgár király II. Simeon, III. Borisz király egyetlen fia. Szófiában született és most mult hat-éves. Ahogyan atyja, a hagyományhoz híven, I. Borisz középkori bolgár cár nevét vette föl, úgy az új uralkodó nevét is e hagyomány alapján kapta. I. vagy Nagy Simeon 893-tól 927-ig az első bolgár birodalom uralkodója volt és azt tetőpontjára emelte. A kis királyt, akinek képe már trónörökös korában az uralkodópáré mellett ott volt minden bolgár hivatalban és lakásban, a legutolsó parasztszobáig, népe nagy szeretete veszi körül. II. Simeon szőke, bájos gyermek és apja nemes arcvonásait örökölte. A kiskorú király nevelése és a királyi javak kezelése az anyakirályné és a gyámok kötelessége. A gyámokat a minisztertanács az anyakirálynővel egyetértésben nevezi ki. A régenstanács tagjai azonban nem lehetnek egyidejűleg a kiskorú király gyámjai is.

A bolgár hadsereg felesküdt II. Simeon királyra.

A bolgár hadsereg minden helyőrségében — mind az anyaországban, mind a bolgár csapatok által megszállt területeken — aug. 29-én letették az esküt II. Simeon királyra. A szófiai katonai iskolában, ahol Borisz cár oly gyakran tartózkodott, az esketési szertartást maga a hadügyminiszter végezte. Az ünnepélyes aktuson jelen voltak Lukacs tábornok, a bolgár hadsereg vezérkari főnöke, Nakov tábornok, a szófiai helyőrség parancsnoka, a bolgár véderő tábornoki kara, Filov miniszterelnök, a bolgár kormány, Musanov, Zankov és Slatev volt miniszterelnökök. Cyrill herceg, az elhunyt király fivére a bolgár véderő első tisztjeként esküdt fel.

Az ünnepélyes szertartás kezdetén Mihov altábornagy, hadügyminiszter intézett beszédet a hadsereghez. Beszédében rámutatott arra, hogy Borisz cár egész életét Bulgáriának szentelte. Egész élete lankadatlan fáradás és állandó gondoskodás volt népe jólétéért és a hadsereg fejlesztéséért.

A király élete végéig példaképe volt a hazaszere-
tetnek és a katonai kötelességteljesítésnek. „Leg-
főbb Hadvezérünk — mondta — egységes Bul-
gáriát — élete eszményét — bizott ránk, de azt
a kötelezettséget is, hogy ezt az egységes Bulgá-
riát fenntartsuk.“ A hadügyminiszter azzal a fogadalmal
fejezte be beszédét, hogy „Borisz király nagy művét tovább folytatják az ő szellemében.“

A hadügyminiszter beszéde után történt meg az eskütétel II. Simeon királyra. Mihov altábornagy, hadügyminiszter a hadsereghez intézett beszédében felhívta, legyen az ifjú király erős támasza, szentelje neki minden erejét, az egységes Bulgária boldogulásába és felvirágzásába vetett bizalommal. Felhívta a hadsereget, tömörüljön az ifjú király trónja körül; áldozza neki életét, munkáját s ha kell, haljon meg érte. Felhívását a következőképp fejezte be: „Éljen II. Simeon király Ő Felsége, éljen Bulgária és éljen a bolgár hadsereg!“

Ezután a szófiai ezredek zászlóit a királyi kastélyba vitték, hogy azokat az elhunyt király ravatala körül felállítsák.

A Filov-kormány is hűséget esküdött II. Simeon királynak.

A bolgár ifjúság hűségfogadalmat tett.

A Brannik bolgár állami ifjúsági szervezet tagjait aug. 29-én feleskették a fiatal II. Simeon cásra. Kétszázézer fiú és leány tette le az esküt. A szófiai Brannik-ifjúság az ünnepélyes aktusra Bojanába ment, ahol Karáivanov, az ifjúság állami vezetője kezébe tették le az esküjüket. Karáivanov méltatta az elhunyt uralkodó életművét és magasztalta mint a bolgár ifjúság védelmezőjét. Az egész bolgár ifjúsági szervezet nevében hűséget fogadott a fiatal uralkodónak.

Tirnovóban régensválasztásra összeül a nagy nemzetgyűlés.

A nagy nemzetgyűlés rövidesen összeül, hogy megválassza a három régenst, akik az alkotmány értelmében az új király, II. Simeon nagykorúságáig a királyi jogokat gyakorolják. A király tizen-nyolc éves korában lesz nagykorú. A nagy nemzetgyűlés hagyományos ülésének székhelye, Tirnovo, a bolgár királyok régi koronázó városa. A nagy nemzetgyűlésnek 320 tagja van, tehát kétszerannyi, mint a parlamentnek. A nagy nemzetgyűlés határozataihoz nincs szükség szentesítésre. A nagy nemzetgyűlés azonnal összeül, mihelyt a parlament a minisztertanács javaslatára elhatározza.

Egyelőre nem választják meg a kormányzó-tanácsot.

Politikai körökben kijelentik, hogy egyelőre nem kerülhet sor a kormányzótanács választására. Ezt a döntést hozta a kormány aug. 28-án délután 5 órától este fél 11-ig tartó hosszú ülésen.

„Nem szakad meg a folytonosság“ mondják a Wilhelmstrassen.

Arra kérdésre, hogy Borisz bolgár király halála politikai következményeket vonhat-e maga után, a Wilhelmstrasse illetékes szóvivője kijelen-

tette: mindenestre nagyjelentőségű, ha valamely nép kitünő vezére ilyen pillanatban kénytelen távozni az élők sorából. A bolgár állam azonban éppen Borisz király kormányzó tevékenysége következtében úgy megszilárdult, hogy biztos, hogy nem szakad meg a folytonosság. Borisz király olyan példát adott népének, amely a jövőben kétségtelenül követésre talál.

Borisz király magyar kapcsolatai.

Az elhunyt Borisz király a Coburg-Gothai ház hercegének, Ferdinándnak Mária Lujza, Bourbon pármái hercegnővel kötött második házasságából született. Így azután vérségi kapcsolatok fűzték hazánkhoz. Atyja révén dedányja, Koháry hercegasszony, az ősi magyar nemzetség utolsó sarja volt, édesanyja pedig IV. Károly királyunk hitvesének, Zita királynénak volt nagynénje. Akárcsak édesapja, Ferdinánd cár, az egykori szombathelyi magyar huszártiszt, Borisz király is jól tudott magyarul. Egyébként is közismert volt rendkívüli nyelvtelenségéről. Már gyermekkorában hét nyelven megtanult. Magyar nyelvemestere Strauss Adolf professzor, az ismert magyar orientalista volt.

Borisz magánélete.

Borisz király huszonöt éves uralkodása alatt számos nehézséggel találkozott, több ízben kellett erélyes módszerekkel fellépnie. Ennek ellenére népszerűsége hazájában nem csökkent. Valóságos patriarchális viszony alakult ki közte és alattvalói között. Mindenki tudta róla, milyen példás családi életet él feleségével, Giovanna olasz hercegnővel, akitől 1937-ben fia, az új király, Simeon született.

A király egyénileg különféle dolgok iránt érdeklődött. Szívesen sportolt, de különösen a gépek, motorok vonzották. Autójával gyakran utazott körül az országban, minden különösebb ceremónia vagy védő őrizet nélkül, hogy a középkori fejedelmek patriarchális módján elvegyüljön a nép között és személyesen hallgassa meg az esetleges panaszokat. Világszerte számos fényképe ismeretes, amint legkedvesebb szórakozását űzi: vasúti mozdonyt vezet. Atyjától örökölte a természettudományok iránti nagy érdeklődését.

A királyi palota kertjében ritka szép természettudományi múzeumot állított fel, amely összegyűjti Bulgária jellegzetes növényeit és állatait. Szakkörök különösen a múzeum madár- és kigyógyűjteményét becsülik nagyra. A király tudományos működését nemzetközi szakkörök is elismerték, a berlini egyetem tiszteletbeli doktorrá avatta.

A háború.

Szicíliai front.

Sziciliát a németek és olaszok kiürítették, de ez a kiürítés — jelentéseik szerint — nem összeroppanás volt, hanem hasonló az 1940-i Dünkirchenhez, csakhogy még szerencsésebb volt, míg akkor az angolok, franciák, belgák és hollandok embertelen állapotban jutottak Angliába hadianyag nélkül, most a németek hadianyaggal és

sebesültekkel együtt jöttek vissza és pedig kerek 40.000 tengely katona.

Az angol-amerikai seregek megkezdették Olaszország ostromát.

Légi és tengeri háború.

A légi háború tovább folyik kölcsönösen. Nápolyt, Milánót, Torinót, Genovát és Hamburgot érte légitámadás. Egyébként az olasz kormány Rómát nyílt várossá nyilvánította a Vatikán közvetítésével és így most már nem bombázzák Rómát. A tengeri háború felélénkült. A németek újra 12.000 bruttóregiszter-tonna hajóteret süllyesztettek el Bizerta kikötőjében és az Atlanti-óceánon.

Orosz front.

Nagy csaták, mindkét oldalról óriási seregek összecsapásai dúlnak mindig kitűnő heveséggel az orosz fronton, ahol a németek áttértek a mozgó harcmodorra.

Az olaszországi események.

Olaszországban megindultak azok a rendkívüli fontos események, amelyeknek történelmi következményeit még mindig nem lehet sejteni sem. Beszámoltunk arról, hogy Mussolini miniszterelnök és a fasizmus megteremtője beadta lemondását, utódául pedig Viktor Emánuel olasz király Badoglio tábornagyot nevezte ki. Az elmúlt hetek alatt világos és áttekinthető lett az új olasz kormány politikája. Ez belpolitikailag a fasizmus felszámolása és a parancsuralmi rendszer helyett a képviselőházi rendszer alapján való uralkodás, külpolitikailag pedig a háború továbbfolytatása.

Az egész világot meglepte az olaszországi események alakulása, főleg pedig az, hogy az olasz nép tüntető rokonszenvvel fogadta a változást. Bár megállapítható ugyan az is, hogy nagyon rövid és átmeneti időre itt-ott voltak enyhe kilengések, ezek azonban nem voltak általánosak és nem is sokáig tartottak. Rómában 48 óra alatt ismét visszaállt a rend. Észak-Olaszországban pedig, különösen Milánóban, ahol némi zavargások is voltak, három nap alatt. Ma már egész Olaszország általánosságban nyugodtan és a további áldozatokra készen áll az új kormány mögött. Amennyiben bírálják is az elmúlt fasizta rendszert, ez nem annyira a politikai berendezkedés, mint inkább azok ellen irányul, akik azzal visszaéltek.

Az olasz népnek ez a nyugalma az angol-szászokat is meglepte. Ok azt várták, hogy Mussolini lemondása után Olaszországban mindenféle zavargások lesznek és a meggyengült ország leteszi a fegyvert. Ez a várakozás nem következett be, pedig az angolszászok egy hétre felfüggesztették az olasz városok elleni légitámadásokat és Szicíliában is alig voltak harcok. Mikor a remélt események nem következtek be és az olasz nép nem járult hozzá a feltétlen nélküli békéhez, ismét megindult az olasz városok és Szicília ellen intézett katonai támadások sorozata.

A helyzetnek ilyen alakulását is tudomásul vette az olasz nép, amely zászlódíszbe öltöztette utcáit és házait. Ettől eltekintve azonban mindenütt a hétköznapi hangulat uralkodik, a munkások visszatértek munkahelyeikre és bár a miniszteriumok és közhivatalok előtt fegyveres őrség áll, az élet visszatért a rendes háborús menetébe.

Mussolini lemondásának okai nagyjából még mindig ismeretlenek. Hivatalos jelentés közölte azt, hogy június 24-én, először 1939 december 31-e óta ismét összehívták a fasiszta nagytanácsot, amelyen Mussolini beszámolt a politikai és katonai helyzetről. Ezt követően Grandi határozati javaslatot olvasott fel, amelyet a nagytanács 17 tagja, köztük Ciano gróf is aláírtak. A határozati javaslat lényege az volt, hogy a különleges helyzetre való tekintettel a hatalmat át kell ruházni a királyra és a képviselőházra. A javaslatban felszólították Mussolinit arra, hogy mindezt hozza a király tudomására azzal, hogy a jövőben a király szabja meg a hadsereg részére azt, hogy mit kell tennie. A javaslat ellen heten szavaztak, a nagytanács egy tagja pedig nem szavazott.

Az eseményekből következtetve Mussolini a nagytanács határozatának eleget is tett és a király elfogadta lemondását. Ezt követően Mussolinivel kapcsolatban a legkülönbözőbb hírek kerültek forgalomba. Egyes hírek szerint ismét Svájcba ment, más hírek szerint meghalt, végül pedig az olasz kormány egy hivatalos jelentést adott ki, amely szerint az olasz király egyik kastélyában, Viareggio mellett tartózkodik.

A sors különös véletlene folytán ezekben a napokban érte meg Mussolini 60-ik születésnapját. Születésnapja alkalmával már nem volt Olaszország miniszterelnöke, de azért Németországban melegen ünnepelték az olasz miniszterelnököt és Hitler erre az alkalomra újra megjelentette Nitzsche német gondolkodó összes műveit, amelyet díszkötésben nyújtottak át Mussolininak. Ez az esemény ismét bonyodalmat okozott Mussolini holtartózkodásával kapcsolatban, mert Berlinben megkérdezték, hogy hol történt a könyvek átadása, de választ a kérdésre nem adtak.

Badoglio miniszterelnök új kormánya feloszlatta a fasiszta pártot és a fasiszta párttal kapcsolatos összes intézményeket. Így a fasiszta nagytanácsot, a fasiszta felsőházat (kamarát), a fasiszta bíróságokat. Elrendelte a kormány azt, hogy a fasizmus idején hozott összes törvényeket és rendeleteket vizsgálják felül. A fasiszta párt fegyveres alakulatát (a miliciát) beolvasztották a hadseregbe. Ugyancsak ezt tették a rendőrséggel is. A Mussolini által alapított újságokat megszüntették, más újságok neveit megváltoztatták, de ugyancsak megváltoztatták repülőterek és fontosabb közintézmények címeit. A kormány kijelentette, hogy a háború befejezésétől számított négy hónapon belül ismét kiírják a választásokat és a választás útján összehívott képviselőház fog törvényeket hozni. Hazahívták ezenkívül a külföldön élő és a fasiszta rendszert nem helyeslő tudósokat is. Általában az egész fasiszta rendszert megszüntették.

Az olaszországi átalakulásokkal kapcsolatban a legfontosabb kérdés az, hogy az új rendszer milyen álláspontot foglal el a háború folytatásának kérdésében. Badoglio tábornagy legelőször azt jelentette ki, hogy Olaszország a háborút folytatni kívánja. Ennek ellenére az első napokban az angolszászok harci tevékenysége Olaszország ellen csökkent. Különböző hírek keringtek arról, hogy az új Olaszország békét ajánlott fel és a béketárgyalásokat Guaraglimo olasz külügyminiszter folytatja Ankarában. Kiderült azonban az, hogy ezekről a hírekből semmi sem volt igaz és Olaszország továbbra is harcolni akar, mert az angolszászok a teljes és feltétel nélküli fegyverletételt követelik, ami Olaszország teljes megalázását jelentené. Emellett Olaszország egész területében hadszíntérré is válna.

Az angolszászok változatlan törekvésekkel állanak Olaszországgal szemben. Általában úgy Angliában, mint az Egyesült Államokban az a nézet uralkodik, hogy jelentősebb politikai változás nem történt. Churchill angol miniszterelnök kijelentette, hogy a „tűz és az acél esője tovább fog hullni Olaszország minden hadicélpontjára“. Roosevelt amerikai elnök rádióbeszédet mondott az olaszországi eseményekkel kapcsolatban és azt hangoztatta, hogy a szövetséges hatalmak nem tűrik fasiszta vezérek és alvezérek kivonását a háborús felelősség alól azért, hogy azok lemondanak. Ő is hangoztatta a háború további kiméretlen folytatását Hasonlóképpen nyilatkozott Eisenhower amerikai tábornok, az északafrikai, illetve szicíliai angolszász csapatok főparancsnoka is. Feltétel nélküli megadást követelt és közölte azt, hogy hajlandó az angol és az olasz hadifoglyok kicserélésére. Észak-Afrikában 150 ezer olasz, Olaszországban pedig 80 ezer angol hadifogoly van.

Olaszország részéről ezeket a felhívásokat visszautasították. Utaltak arra, hogy pár héttel ezelőtt az angolszászok a fasiszmus elpusztítását jelölték meg háborús célnak. Ma már nincs Olaszországban fasiszmus, de a feltételek ugyanazok. Olaszország ilyen feltételeket nem fogadhat el.

Badoglio kormánya háborús céljaival foglalkozik az egyik olasz újság. Cikkében kifejti, hogy Olaszország célja a béke, de nem a mindenáron való béke. Mussolini utóda eleget akar tenni az olasz nép általános kívánságának és békét akar kötni az angolszászokkal. Azonban a minden feltétel nélkül való megadás gondolatát elutasítja magától és nem fogadja el Roosevelttől hét pontját sem. Olaszország tovább fog harcolni mindaddig, amíg tisztességes békefeltételt nem fog kapni. Ha fegyverszüneti tárgyalásokra kerülne a sor, a Badoglio-kormány igyekszik összeegyeztetni az olasz érdekeket a szövetséges Németország érdekeivel.

Olaszország magyarországi ügyvivője felkereste Ghyczy Jenő magyar külügyminisztert és ismertette vele az olaszországi eseményeket. Kijelentette, hogy Olaszország továbbra is baráti érzelmeikkel viseltetik Magyarországra iránt.

Világ folyása.

Roosevelt békefeltételei Olaszországhoz. Nyilvánosságra hozták azokat a fegyverszüneti feltételeket, amelyeket Roosevelt elnök Olaszországhoz intézett. Ezek a következők:

1. Az olasz hadsereg és az olasz hajóhad minden ellenállást megszüntet.
2. A németekkel való együttműködés azonnal megszüntetendő.
3. A volt Jugoszláviában, valamint Görögországban, Albániában és Franciaországban levő olasz csapatokat azonnal vissza kell vonni.
4. A hadianyagot sértetlenül át kell adni a szövetségeseknek.
5. Egy angol-amerikai-szovjet kormánybizottság elismerése Olaszország fölött egészen a hadműveletek befejezéséig.
6. Az úgynevezett háborús bűnösök letartóztatása.
7. Az olasz földön levő valamennyi szövetséges hadifogoly szabadonbocsátása.

A tanév kezdetét a magyar kormány a városi elemi és középiskolákban november 3-ára tette át. A falusi elemi és minden főiskolában rendes időben kezdődik a tanítás.

A háború kezdetének negyedik évfordulóján, aug. 31-én a pápa ismét rádiószózatot intézett a világhoz és kérte, hogy végre teremtsék meg a tartós és igazságos békét.

Petőfi emlékezete. Kilencvennégy évvel ezelőtt, 1848 július 31-én tűnt el a Segesvár melletti fejéregyházi csatasíkon úgy, amint azt „Egy gondolat bánt engemet...“ című versében megírta. A kilencvennégy esztendő nem tudta Petőfi emlékének elmosni, sőt azt egyre mélyebbre véste a magyar nép lelkébe. Az évforduló alkalmával Kiskőrösön, Petőfi Sándor szülőháza előtt ünnepség volt. Itt több Petőfi-verset elszavaltak és Murányi György evangélikus lelkész mondott ünnepi beszédet.

Hasznos tudnivalók.

A sertéscsemege jelentősége a kis- és törpegazdaságban. Nemcsak az évszakok, de velük az időszéri gondok is megisméltődnek évről-évre s mai nehéz napjainkban ezek a gondok még súlyosabbak, mert nemcsak több terhet, de több felelősséget is rónak reánk. S minél kisebb területen gazdálkodik valaki, annál nagyobb, égetőbb gondjai vannak. A föld kicsi, a család nagy, az állatállományt növelni kellene, hogy a sok éhes gyomor jóllakjék, de honnan vegyünk takarmányt a több állat számára, mikor a meglevőnek etetése is nehéz.

Ha pedig mindezek mellett az a kis föld még homok is, vagy vannak részei, melyek meg

nem felelő minőségűek és takarmánytermelésre alkalmatlanok, akkor fő csak igazán szegény kisgazda feje.

Az egyetlen megoldás pedig mégis csak az, hogy több és jobb takarmányt termeljünk s hogy akármilyen rossz is a föld, vagy nem áll más rendelkezésünkre, mint egy fákkal beültetett gyümölcsös árnyas faközei, akkor is olyan takarmányt tudjunk előállítani, mellyel jószágainkat bőségesen el tudjuk látni.

Ezt a problémát oldja meg és ezért lett rövid néhány év alatt oly nagyon népszerű a sertéscsemege.

A sertéscsemege ugyanis amellet, hogy akármilyen rossz talajban is megterem, rendkívül dús hozamú és igen nagy tápértékkel rendelkező élőlakó takarmány, mely egyszeri ültetéssel 15—20 évig is kitart egy helyen. Kora tavasszal, mikor a takarmányinség a legnagyobb, a sertéscsemege már zöld és mikor más növények még alig bújnak elő a földből, már etethető. Ha pedig nem sajnálunk tőle egy kis trágyát és megfelelően gondozzuk, akár minden két hétben is vágható tetszetős zöld levelei. A sertéscsemege nagy hozamképességére jellemző, hogy már 30 négyzetöltnyi területről eltarthatunk egy disznót egy nyáron át tenyészkonfidióban, de etethetjük vele összes kisállatainkat: nyulainkat, kecskéinket és a baromfit is. Tehéneinket rászoktathatjuk, mert a tej hozamát növeli és a zsírtartalmat gyarapítja.

Ezt a kitűnő takarmányt, melyet valósággal a kisgazdaságok mindeneséne nevezhetünk, néhány évvel ezelőtt népszerűsítette hazánkban Nándor Ernő, az új növények meghonosításáról jól ismert mezőgazda s ma már igen jó eredménnyel sok ezer nagy- és kisgazdaság termeli és eteti. Címe: Budapest, II., Kapás-u. 46.

Mivel a sertéscsemege dugványai ősszel és tavasszal ültethetők s az őszi ültetésből kora tavasszal már takarmányunk lehet, felhívjuk olvasóink figyelmét erre az igazán gondmentesítő, egyszerű élőlakó takarmányra.

Vessünk minél több őszt. Mindinkább tapasztalható, hogy hazánkban az ősszel vetett növények mindig, nagyobb és biztosabb termést adnak, mint a tavasszal vetettek. Így van ez a gabonaféléknél és így van ez a takarmányféléknél is. Az ősszel való vetésnek még az az előnye is van, hogy van elegendő időnk a vetések elvégzésére, de természetesen csak akkor végezhetjük jól a vetést, ha már előre elkészítjük a talajt. Csak úgy felbuzdulni és csak az esőt várni, nem lehet. Az őszi vetés előkészítéséhez mindjárt aratás után hozzá kell kezdeni, mint azt a tarlótorés tárgyalásánál megbeszélgettük.

Bármint is igyekszünk, ha elegendő őszi kalászos és takarmányt nem vetünk, akkor már sorsunk nagyon bizonytalan lehet és jövedelmünk teljesen elmaradhat. Ősszel is szokott lenni rossz időjárás, ami a munkákat megakadályozza ez az eset mindenesetre ritkábban van, mint a tavaszi vetegetéseknél. Tavasz rendszerint későn nyílik és akkor azt sem tudjuk mihez kezdjünk, mert nagyon

sürgős a mielőbbi elvetés. Csak igen ritka a szépen kezdődő tavasz. Még az a hiba is van, hogy a későn nyíló tavaszt nagyon hirtelen követi a túlságos meleg, ami azután teljesen megakasztja az amúgy is későn vetett tavasziak fejlődését. Az idejében elvetett ősziéknél a tavasz szélsőségeségének nem vagyunk úgy kitéve, mert az ősziékkor már erőteljes gyökérzetet neveltek és a talajt jól beárnyékolták.

Hazánkban a csapadékeloszlás igen rossz, mert ősszel és télen van a legtöbb csapadék, ez a körülmény határozottan az ősziékek kedvez, amit az ősziékek szépen meg is hálálnak. A tavasziak igen gyakran nem is jutnak az őszi, illetve a téli nedvességhez, mert a talajt tavasszal szántjuk fel, ami pedig minden körülmények között a talaj nedvességének elpocsékolásához, elvesztéséhez vezet. Ezért is nem sikerülnek olyan gyakran a tavaszi vetések. De igen fontos az is, hogy a talajt már ősszel, lehetőleg a tél beállta előtt készítsük el a tavasziak alá, mert így, ha tavasszal a talajt megfogaszoljuk, illetve az őszi szántás felső részét meglazítjuk, akkor nemcsak lehetőséggel hamar el tudjuk a tavasziakat vetni, hanem a téli nedvességet nem fecserejlük el.

A magyar gazda munkabírása, türelme, kitartása és rögszerete bámulatos és ezekkel a jó tulajdonságokkal feltétlenül eredményesebben gazdálkodhatna, ha több őszt vetne és minden talpalatnyi földjét még ősszel, a tél beállta előtt elkészítené a tavasziak alá.

Mit is vessünk? Ma mindinkább és mind gyakrabban felvetődik az a kérdés: mit is vessünk? Ez természetes is, mert a beszolgáltatási rendelet, az ármegállapítások gondolkodásra kell késztesse nek mindenkit, eltekintve más okoktól, amelyek szintén esetleg súlyosan esnek a mérlegelés serpenyőjébe.

Mindenesetre az árak, az értékesítési lehetőségek olyan körülmények, amelyeket figyelmen kívül nem hagyhatunk, azonban más, igen lényeges körülményeket is mérlegelni kell a vetegetések, a jövő évi termelés megszervezése előtt.

Savány talajon termesztetni nem lehet, legalább eredményesen nem. A talajerő a folytonos termelés és nem kellő utánpótlás miatt nagyon sok helyen kimerült, tehát a talajerő visszapótlása végett állatot és állatot kell tartanunk. Állatok elegendő takarmány nélkül nem tarthatók, tehát vetési tervezetéseink alkalmával erre különös tekintettel legyünk. Ne feledjük: a háború után Kelet Svájcra kell legyünk és azt, hogy a talajerő fenntartásának legbiztosabb alapja a kellő számú állat. A takarmányozás kérdésével lehetőleg mindig tüzetesen iparkodunk foglalkozni, mivel tudjuk a takarmányozás nagy jelentőségét. Önmaga ellen vét az a gazda, aki elegendő takarmányt nem termeszt. A takarmány nemcsak az állatok helyes takarmányozását szolgálja, hanem talajjavító is, ha azt gondos mérlegelés és az adottságunk megfelelő figyelembevétel után igyekszünk magunknak meg is termesztetni.

Még más körülmények is befolyással vannak arra, hogy mit is vessünk, illetve mit is kell vetnünk, de mégis a fentebb elmondottak úgy a magán, mint a köz szempontjából olyan körülmények, amelyeket figyelembe kell vegyünk akkor, amikor arra gondolunk: mit vessünk?

Egyszerűsítették a földművelésügyi igazgatást. A mult világháború után ráncszakadt trianoni élet szükségessé tette minden téren a központi irányítást, mert csak az egységes irányítás mellett találhattuk meg azt az utat, amely egyrészt járható volt, másrészt pedig, amit járnunk kellett. Idővel azonban, ami akkor szükséges volt, teher-tétellé vált mind a hatóságokra nézve, mind pedig az érdekelt népre nézve. A hatóságokra nézve teher volt azért, mert úgyszólván a legkisebb ügyeket sem intézhették el maguk, hanem azokat fel kellett terjeszteniök a minisztériumokhoz. Hatalmas munkát jelentett ez az alsóbb hatóságoknak és hatalmas munkatorlódást a minisztériumokban. Éppen ezért igen terhesnek bizonyult ez a központosítás magukra az érdekelt egyénekre nézve is. Jóformán mindenki emlékszik egy-egy ügyében a sok utánjárásra, sürgetésre és várakozásra, ami nemcsak idővesztés, pénzkidadás volt, hanem igen sokszor hiábavaló volt még akkor is, ha az ügy kedvezően elintéződött, mert mire az ügy elintéződhetett, addigra már jelentőségét veszlette.

Ezen a téren most haladás történt. A földművelésügyi miniszter hatáskörébe utalt ügyek egyrésztének elintézését az alsóbb hatóságok, szakhivatalok és egyes esetekben pedig a mezőgazdasági kamarák hatáskörébe utalták. Ezenfelül pedig egyes ügyek elintézésével a miniszter a gazdatársadalmi szervezeteket is megbizhatja. Ezzel megnyílnának az az út, amit Csoőr Lajos képviselőnk többször felhozott, hogy a mezőgazdasági ügyek intézésébe maga a gazdatársadalom is bekapcsolódhassék, mert ezzel is egyrészt leegyszerűsödnek a hosszadalmas eljárás, másrészt pedig a különféle hatóságok tehermentesülése mellett a kizárólagos szakügyek intézését gazdasági szakemberek végeznék.

Az egyszerűsítést kimondó rendelet paragrafusait nem lehet felsorolni valamennyit. Csak jellemzőnek hozzuk fel, hogy ezután például nem a minisztériumhoz kell fordulnunk, ha új szőlőt akarunk telepíteni, hanem a szőlészeti és borászati felügyelőséghez, azután az erdő ügyek egy részét az erdőigazgatósághoz utalták, az állategészségügyi ügyek egy részét az alispán hatáskörébe. Úgyszintén a törvényhatóság első tisztviselője határoz másod- és végsőfokon a munkaadó és munkavállaló 500 pengőt meg nem haladó vitás ügyében.

Lényeges újítás a földművelésügyi igazgatásban az a régi óhaj is, hogy a földművelésügyi minisztérium személyzetét ne csak a jogvégzettek alkossák, hanem legalább a felsőbb gazdasági iskolák végzői is. Most erre is sor kerül. Reméljük, hogy a központosítás megfelelő csökkentése sikeres lesz és szükséges is, mert a mai helyzetben a földművelésügyi kormányzatunk nagy idők

előtt áll: feladata lesz és most is az, hogy a mindinkább előtérbe lépő földkérdést az ország érdekében a magyarság számára megnyugtatóan és ősi magyar alkotmányunk szellemében megoldja.

Baromfiak vedlése. Minden évben szükségszerűen bekövetkezik a baromfiak vedlése, amikor a nyáron megviselt tollazatukat jó meleg és télálló tollazattal cserélik fel. A vedlés kezdete általában augusztus hónap, de ha augusztus hideg és hűvös, akkor a vedlés kitolódik, lehetőleg a melegebb őszelejére. A baromfiak vedlése sem egyszerre következik be, mert ez a baromfiak korától, tojóképességétől, egészségétől és a takarmányozásuktól függ.

A fiatal, idei baromfi nem vedlik csak abban az esetben, ha nagyon korai kelésű. A februárban kelt és jól fejlett fiatalok még leginkább megvedlenek, azonban ezek sem bizonyosan. Az öreg baromfi mind megvedlik.

Beteg, féreggel teli baromfi vedleni képtelen, ha elérkezik a vedlés ideje, mivel ezt a nagy teljesítményű munkát szervezetük nem bírja el, feltétlenül elpusztulnak. Ezzel magyarázható a tömeges elhullás egy-egy baromfiudvaron.

A jó tojó tyúkok későbbben kezdenek vedleni. A vedlést lehet siettetni úgy, hogy a baromfiaktól a takarmányt megvonjuk, amíg vedleni nem kezdenek. A vedlés megkezdésekor azonban igen nagy figyelemmel legyünk a takarmányozásra, mert a jó takarmányozással igen lényegesen befolyásoljuk a vedlést. Jótartás alatt azt értjük, hogy délben lágy eleséget adjunk a baromfiaknak és csak estén szemet. A lágyeleség álljon: kevés főtt burgonyából, amelyhez keverhetünk főtt zöldségféléket, azonban belekeverendő feltétlenül szénamurva (lucerna szérea pergő levele, széna vagy más takarmány lehullott levele és gyengébb szárrésze), ezeket a megtört, főtt burgonyához melegen keverjük, hogy így gyorsan megpuhuljon. Hogy a takarmányt változatossá tegyük, a lágyeleségbe keverjük korpát, darát (a dara lehet bármiféle szemeseléség darája) és szénsavameszet, amit a Hangya-boltokban szerezhetünk be. Az esti etetéshez jó tengeri helyett napraforgót adni, mivel a napraforgó fehérjedús és a szénsavmésszel együtt nagyon előmozdítja a toll fejlődését.

A baromfiak oljait a vedlés előtt alaposan takarítsuk ki, ülőrudakat jól tisztítsuk le, hogy a baromfiaknak minél nagyobb legyen a kényelmük és ne szenvedjenek az eddig ügyis elhatalmasodott élősdiectől.

Felelős szerkesztő és kiadó:

GÖLLNER MÁRIA.

É. Jótékonyági folyóirat szerkesztősége és kiadóhivatala:

FOGHÁZMISSZIÓ HELYISÉGE,

Budapest, V., Markó-utca 27. földszint 6. szám.

Nyomatott a váci kir. orsz. fegyintézet könyvnyomdájában.